

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASININ RƏYASƏT HEYƏTİ

Q Ə R A R

№14/16

Bakı şəhəri

20 dekabr 2017-ci il

Akademik Azad Mirzəcanzadənin
90 illik yubileyinin qeyd olunması haqqında

2018-ci il sentyabr ayının 29-da tətbiqi mexanika sahəsində məşhur alim, akademik Azad Xəlil oğlu Mirzəcanzadənin anadan olmasının 90 illiyi tamam olacaq. Akademik Azad Xəlil oğlu Mirzəcanzadə 1928-ci il sentyabrın 29-da Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1949-cu ildə Azərbaycan Sənaye İnstitutunu (indiki ADNSU) dağ mühəndisi ixtisası üzrə bitirmişdir. 1951-ci ildə texnika üzrə elmlər namizədi, 1957-ci ildə elmlər doktoru elmi dərəcəsini, 1959-cu ildə professor elmi adını almışdır.

1962-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 1969-cu ildə isə həqiqi üzvü seçilmişdir.

Azad Mirzəcanzadə tətbiqi mexanika və neft-mədən işləri sahəsində mühüm əhəmiyyətli tədqiqatların müəllifidir. Neftin çıxarılmasında texnoloji proseslərin mexanikası, riyazi fizika üsullarının neft sahəsində tətbiqi ilə bağlı problemlər onun tərəfindən fundamental elmin nəzəri məsələləri səviyyəsində araşdırılmışdır. İlk dəfə olaraq, qazkondensat və qeyri Nyuton neftli yataqların nəzəri əsaslarını yaratmış, qazkondensat sistemlərin süzülməsi üçün əsas differensial tənlik çıxarmışdır. O, qeyri Nyuton sistemlərin neftqazçıxarma sənayesində tətbiqi və "reotexnologiya" kimi istiqamətlərin yaradıcısıdır. İlk dəfə olaraq göstərmişdir ki, qaz və qazkondensat yataqların işlənməsində başlanqıç hərəkət üçün lazım olan təzyiqlər fərqi çox zəruri parametrdir və bu fundamental nəticə lay ehtiyatlarının hesablanmasında geniş istifadə olunur. Bir çox neftlərdə özlü-elastiklik xüsusiyyətlərinin olmasını göstərərək belə neftlərin çıxarılmasının nəzəri və praktiki əsaslarını yaratmışdır. Özlü-plastik mayələrin süzülməsinin fenomenoloji nəzəriyyəsini işləyib hazırlamış, belə neftlərin çıxarılması və nəqli ilə əlaqədar bir çox məsələləri həll etmişdir. İlk dəfə olaraq çətin şəraitdə quyuların keçirilməsində hidrodinamik əsaslar işləyib hazırlamışdır.

Tədqiqatları nəticəsində yaranmış, quyuların qazılmasında mürəkkəbləşmələrin qabaqcadan xəbər verilməsi kimi praktiki təkliflərin, fiziki-kimyəvi mexanikanın, riyazi modelləşdirmənin, bir çox riyazi statistik metodların, oyunlar nəzəriyyəsinin və qərar qəbuletmənin, avtomatik idarə və öz-özünə yaranma və s. kimi bir çox nəzəriyyələrin neftqazçıxarma sənayesində tətbiqinin təşəbbüskarı olmuşdur. Onun rəhbərliyi altında və bilavasitə iştirakı ilə dəniz neft yataqlarının işlənməsinin dinamik metodları yaradılmış və tətbiq edilmişdir. Son tədqiqatlarının əsas elmi istiqamətləri neft-qaz yataqlarının sinerqetik və dinamik analizinə həsr edilmişdir. Bu istiqamət üzrə “Layların neftvermə proseslərinin diakoptikası”, “Neftqaz çıxarmada dinamik proseslər”, “Dəniz neft-qaz yataqlarının işlənməsinin fraqmentləri”, “Qaz çıxarmanın texnika və texnologiyası” və başqa kitab və monoqrafiyaları çap olunmuşdur. 500-ə yaxın elmi məqalə və 50-dən çox ixtiranın müəllifidir. Rəhbərliyi altında 250-dən çox elmlər namizədi və 100-dən çox elmlər doktoru hazırlanmışdır.

Azad Mirzəcanzadə 1960-2001-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Neft və Kimya İnstitutunun (indi ADNSU) kafedra müdiri, 1969-1975-ci illərdə SSRİ EA Mexanika Problemləri İnstitutunda şöbə müdiri, 1988-1990-cı illərdə Ufa Neft İnstitutunda kafedra müdiri, 1992-ci ildən isə Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası nəzdində Neft-Qaz Geotexnoloji Problemləri və Kimya Elmi Tədqiqat İnstitutunun direktoru, 1992-2003-cü illərdə Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının sədri, 1993-2003-cü illərdə Elm və Texnika Komitəsinin sədri olmuş, Azərbaycan Patent Agentliyinin əsasını qoymuşdur.

Azad Mirzəcanzadə Rusiya Təbiət Elmləri Akademiyasının (RTEA), Başqırdıstan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir. İki dəfə Azərbaycan Dövlət mükafatı (1976, 1986), üç dəfə isə akademik İ.M.Qubkin adına mükafatın laureatıdır (1975, 1982, 1985). Əməkdar elm və texnika xadimi (1970), SSRİ-nin Fəxri neftçisi (1971), Başqırdıstan Respublikasının Əməkdar neftçisidir. P.Kapitsa adına medal, Vyetnam Respublikasının “Vyetnamın Qəhrmanı” qızıl ulduzu, Azərbaycan Respublikasının “İstiqlal” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Akademik Azad Xəlil oğlu Mirzəcanzadənin mexanika elminin və neft-mədən işlərinin inkişafında xidmətlərini nəzərə alaraq və 90 illik yubileyi ilə əlaqədar Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti **QƏRARA ALIR:**

1. AMEA Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Misir Mərdanova tapşırılsın ki, akademik Azad Xəlil oğlu Mirzəcanzadənin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi konfrans keçirilsin.
2. AMEA-nın Rəyasət Heyətinin aparatının İctimaiyyətlərlə əlaqələr və elmin populyarlaşdırılması idarəsinin rəisi Zülfüqar Fərzəliyevə tapşırılsın ki, akademik Azad Xəlil oğlu Mirzəcanzadənin 90 illik yubileyinin qeyd edilməsi ilə əlaqədar kütləvi informasiya vasitələrində məlumatların verilməsi təşkil edilsin.

3. Qərarın icrasına nəzarət AMEA-nın Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinin akademik-katibi, akademik Nazim Məmmədova həvalə edilsin.

AMEA-nın prezidenti

akademik Akif Əlizadə

AMEA-nın akademik-katibi

akademik Rasim Əliyev

